

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Dialogus sextus (argumentum)

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

ARGVMENTVM MARSILII FICINI IN DIA-
logum Sextum De Legibus.

IRIA sunt genera causarum, quibus diuersa diuersis in locis hominum ingenia fiunt. Quae quidem tria genera Plato in superioris libri sine breuiter comprehendit. Ego uero opera precium fore arbitror, hac ipsa materia quasi quodam modo sextum cum quinto ligare. Sit ergo plurimum in loco discriminis ad meliores deterioresque homines generandos. Causa uero sit uel humana, uel naturalis, uel diuina. Humana quidem, lex, educatio, consuetudo diuersa. Naturalis autem, elementorum alimentorumque diuersitas. Diuina uero, ut caelum quoque diuinum uocem, siderum numinumque potestas. Si quidem Plato indicat quemadmodum aetherae plagae alijs reguntur stellis, alijsque dijs, id est superioribus angelis, sic aetherae plagas, alijs quoque demonibus, inferioribusque angelis gubernari. Accedit ad haec astronomorum sententia, et plagas aetherae plagis, et urbes ascendentes signis accommodans. Mitto in praesentia quantum ingeniorum discrimen afferat familiarium cuiusque hominis uarietas demonum. Quod autem spirituum superiorum uires, nostris quomodoque id fiat, spiritibus influant, negare non possumus, quando manifeste uidemus corpora nostra corporibus superioribus agitari: assidueque ab aere aliter permutari. Quod si spiritus illi in nostros agunt spiritus, agunt in super et in corpora. Passio uero corporum humanorum, siue a spiritibus illis, siue a corporibus superioribus inferatur, eatenus redundat in anima, quatenus tam comparato quam naturali affectu animus sese mergit in corpus. Verum hoc interest, quod corpora illa per corpora nostra mouent animas: spiritus autem tum animas per corpora mouent tum per animas, tum etiam per illum spiritum, quem physici saepe nodum animae inuicem corporisque cognominant. Memento uero uim omnem atque motum a superioribus in nos descendentem, semper ad bonum suapte natura conducere. quandoquidem et caelestes influxus, semper ad bonum. Sed neque tu hic uel rigidiorum hominum tristitiam et parsimoniam reicias in Saturnum: uel temeritatem ferocitatemque in Martem: uel fraudulentiam malitiamque in Mercurium, uel lasciuos amores in Venerem. Quid uero, si Saturni grauitas in nobis complexionis naturae, nutritionisque et educationis uitio, in simile quiddam grauitati uitium conuertatur: similiter magnanimitas Martia in audaciam magnanimitati quodammodo similem, Mercurialis industria similiter in malitiam, Venerea charitas in libidinem? Nonne sub solis radijs, qui natura sua ad uidendum conserunt et uiuendum quotidie accidunt alios uisum, alios uitam amittere: et qui in aere libero salubriter calefaciunt, in concauis urunt? Quemadmodum uero sub benefico radiorum influxu ob inferiorem naturam resultat alicui malum, non uniuerso: sic sub stellarum uiribus natura bonis, atque sub numinum muneribus optimis, potest interdum inferioris uel naturae uel consuetudinis uitio, uitium uel corporis uel animi suboriri. Nihil uero uniuerso uitium aut malum: quemadmodum in concentu secunda uel septima uox, quae seorsum audita dissonat, interim coniuncta caeteris consonat uniuerso. Solent uero Platonici infimos demones malos aliquando nuncupare, quoniam ad infimum generationis et sensibile bonum suo quodam ut aiunt, officio nos alliciant. diuertere autem a summo bono ad minimum, comparatione summi malum iure censetur. Missum facio in praesenti quod aiunt supremos demones ad contemplationis, medios ad actionis, infimos ad concupiscentiae bonum ducere: quod uel his omnibus et uti possumus, et abuti: et utentibus quidem bona contingunt, abutentibus uero mala. Appellat uero Plato demones et deos indigenas patriae, non quia inde geniti, sed quia ciues inde genitos peculiari quadam cura custodiunt. Dicit praeterea beatam ciuitatem a dijs deorumque filijs coli: intelligens partim quidem caelestem Hierusalem, ab angelis purisque animis habitatam: partim quoque felicem illorum uitam, quos in Phaedone inquit aditissimas terrae partes incolere numinum familiaritate beatos. Descendit post haec in sexto ad magistratus constituendos, scilicet quot esse oporteat, et quo pacto creari, quod uel magistratus cuiusque sit officium. Inquit autem diligentiam in his creandis tanti esse momenti, ut uel bonarum constitutio legum absque magistratibus bonis, non modo minime profutura sit ciuitati, uerum etiam plurimum nocitura. Oportere uero ait tam eos qui magistratus electuri sunt, quam qui eligendi, esse ab adolescentia probatissimos, maioribusque probatissimis genitos, et qui conciuum mores perfectissime calleant. In his notabis miram Platonis prudentiam in ordine magistratum, eorumque officio in rebus humanis et sacris, bello et pace, in urbe atque agris. Cognoscesque et probabis optimatum gubernationem, aliquid regij, necnon popularis habentem, et quodammodo inter unum et populum mediam constitutam. Animaduertes in ciuilibus muneribus distribuendis seruandam semper aequalitatem, non arithmetica quidem, per quam numero uel etiam mensura et pondere paria singulis tribuuntur, quae saepe iniustissima est: sed geometricam potius, per quam considerantur merita singulorum: atque ea ratione singulis distribuuntur, ut quae proportio meritorum est ad merita, eadem quoque munerum sit ad muneris: neque aequalia sint munera muneribus, sed munera meritis. Geminam ergo considerabis aequalitatem tum muneris ad munus, tum muneris ipsius ad meritum. Et illam quidem saepe noxiam, raro utilem, et tunc demum utilem si fiat sorte. Hanc uero quotidie necessariam. In hac utique totam consistere iustitiae rationem. Atque hanc ipsam in Iouis iudicio esse positam, eiusque notionem hominibus uix paucisque tribui, sed quantacumque nobis adsit, per hanc solam cuncta seruari. Nec immerito aequalitatis huius officium supremi iudicis ascribit iudicio. Qui cum

solus secreta omnium penetrat, ideoque merita perfecte cognoscit, nimirum solus perfecte potest meritis equalia red-
dere. Idque ita facit, in caelo primum, deinde in uniuerso, ut hac sola pro cuiusque naturae capacitate ubique distri-
butione fieri cuncta atque seruari, et ab antiquis probatum, et in Gorgia fuerit comprobatum. Sed inter haec Plato
iterum, qui mos eius est frequentissimus, pueris educandis incumbens, peculiarem ad id procreat magistratum, eumque
haberi uult omnium in ciuitate summorum magistratum praestantissimum: existimans absque colendae puerilis semen-
tis prouidentia, totam ciuitatis culturam fore uanam. Aduertes hic humanum ingenium bene quidem cultum, tan-
dem mansuetissimum diuinissimumque euadere: contra uero, si contra. Sed curiam humanum ingenium ferocius eua-
dere posse dicit quam ferarum? Quia quod maximam uim habet ad bonum, maximam quoque habere potest ad ma-
lum. Item optimum quando deprauatione sui uertitur in oppositum, fit pessimum. Quod quidem in republica di-
sputat. Praeterea ferocitatem in homine deprauato auget machinatio perspicacissima mentis ad malum. Adde quod
subtilitas spirituum humanorum in ira, conuertitur in furorem. Accedit et quorundam demonum irritatio, quod
Plato in epistola ad Syracusanos significat, et Homerus ex Aegyptiorum sententia frequenter usurpat, Heroas indu-
cens a dijs, id est demonibus ad iras et sanguinem animatos. Commendat iterum numerum illum quinquies mille
et quadraginta, in magistratum, domiciliorum, agrorum partitione omnium commodissimum: utpote qui in
multas deinceps portiones integras diuidatur. Sane si uniuersum hunc numerum in duas diuiseris partes: pars di-
midia duo milia continebit, quingentaque et uiginti. Si uero in tres: pars tertia, mille sexcenta octoginta. Si in
quatuor: quarta quaelibet, mille ducenta sexaginta. Si in quinque: quinta quaelibet mille continebit atque octo. Si in
sex: sexta omnis octingenta, et quadraginta. Si in septem: septima, septingenta uiginti. Si in octo: octaua, sexcen-
ta triginta. Si in nouem: nona, quingenta atque sexaginta. Si in decem: decima, quingenta et quatuor. huc usque
partes omnes sunt integre. Sed si in undecim: undecima quatercentum quinquaginta et octo, atque insuper duas
undecimas portiunculas. Quod si in duodecim: duodecima, quatercentum atque uiginti. Hic siste pedem. At quo-
niam nobis sexaginta commemorat, si uniuersum illum numerum in sexaginta partes diuiseris: pars sexagesima
octoginta et quatuor comprehendet: ac si conuersione quadam in partes octoginta quatuorque secueris, pars quaeque
sexaginta tenebit. Videtur autem Plato plurimi facere, quod ille numerus duodecies diuidatur in quatercentum
atque uiginti: quod uero hic rursus duodecies in trigintaquinque. At uero hic duodecies in duo atque insuper undecim
duodecimas unius partes. Atque ipse numerus quatercentum atque uiginti multiplicatur ex numero uigesies uigin-
ti et uno. Nam uiginti numerus uigesies semelque replicatus, quatercentum uiginti que complet. Laudat duodenari-
um numerum: et uniuersum illum, qui duodenario prorsus accommodatur, propterea quod duodecim sint apud
eum mundi sphaerae: et signa duodecim in zodiaco, et partes duodecim in elementis. Siquidem quodlibet ex qua-
tuor elementis in tres diuiditur regiones, in summam et infimam, atque mediam: non solum situ, sed uirtute etiam
differentes. Adde elementorum alterum duodenarium. Quo et substantiae elementorum quatuor et qualitates octo
comprehenduntur. Qualitatum uero quatuor quidem masculae sunt, scilicet calor, frigus, leuitasque et grauitas. Quo-
niam primae duo alterationis principia sunt, sequenter duo principia motionis ad locum. Quatuor uero feminae
sunt, quae passioni magis subiiciuntur, scilicet humor, siccitas, raritasque et densitas. Haec uero Aegyptiorum myste-
rijs contineri, Iamblichus asserit. Accedit quod duodenario mensium numero Sol dominus planetarum et cursum
peragit proprium, et uarios producit effectus. Denique singulas uult ciuitatis partes deo consecratas existimari,
proprie uero dijs duodecim, id est duodecim sphaerarum animabus. Item dijs duodecim zodiaci signa regentibus.
Rursus duodecim ordinibus demonum caelestia signa sequentium. Quum uero dicit partes urbis duodecim sequi
circuitum uniuersi, forte etiam intelligit totum octauae sphaerae circuitum triginta et sex milibus annorum perfici-
endum. Qui sane numerus tribus annorum mille duodenarijs perfecte completur. Adco ut in primo mille anno-
rum duodenario intelligas ex antiquorum sententia iuuenilem mundi totius habitum: in secundo uirilem: in tertio
uero senilem. Verum de his opportunius in Timaeo. Conuenit his, quod in Phaedro inquit deorum demonumque ex-
ercitum sub duce Ioue in duodecim ordines esse dispositum. Concludit hic ciuitatis partes, partim quidem per duo-
denarium tribuum templorumque numerum, partim uero per diuinum cultum bis quolibet duodecim mensium solen-
niter instauratum, sic ad dei munera preparari, ut dijs ipsis quasi insidentibus gubernentur. Bis autem instaurari
praecipua uult publica solq; ennia, quo duodenario tribuum, et ciuitatis reliqua agrorumque duodenario satisfiat. Quod
autem sacra iubet fieri dijs deorum uel filijs, deos quidem intelligi uult sphaerarum animas: filios autem, demones
puriores. Cuncta uero haec Iouis unius omnium principis gratia iubet fieri. Neque uero silentio praetereundum est:
duodenarios quos pertinentes ad uniuersum commemorauimus, a duodenario cuiusque hominis proprio quasi repre-
sentari. Qui sane ex quatuor corporis humoribus, totidem sensus ipsius perturbationibus, ac totidem uirtutibus co-
stare uidetur. Post sacra deorum ad nuptiarum sacra descendit. Vbi leges ritusque nuptiales: exhortationem ad ma-
trimonium: officia uiri et uxoris tum inter se, tum erga liberos et generandos et educandos considerabis. Nota
bis ante omnia: non decere in ebrietate uel alia mentis perturbatione procreandis liberis operam dare. Atque ob
huiusmodi delictum filios quotidie nasci tam animo quam corpore aegrotantes. Mandabis quoque memoriae mysterium
ubi ait

ubi ait. Principiū & numen hominibus insitum, si conuenienti sibi honore à singulis munere ipsius utentibus afficiatur, omnia seruat. Quid ergo principium, quid numen insitum aut insidens? Principium quidem idea est formationis humane principium. Numen uero familiaris demon, daemon quoque generationis princeps sepe sub nomine Lucine significatus. At cur insitum: aut insidens: aut incubans? ut intelligas numen non adesse solum: sed inesse a si duc atque fauere: Præcipue uero fauere, et fauendo seruare, si grate colatur ab his qui munere eius utuntur. Post inu tua uiri uxorisque officia, cōsequenter ad mutua dominorum seruorumque, descēdit officia. Post hæc solita quadā arte redit ad mœnia, templa, palatia, quæ ante nuptias tractanda fuisse dicit. Vbi notabis in primis curias iudicium magistratuumque palatia, idcirco templis proxima collocari, quo humani iudices semper iudicādo mentinerint se à deo dum iudicant homines, iudicari. meminerint quoque custodes urbis nisi custodiēte deo custodire non posse. Itē nihil in ciuitate uel minimum sine certo quodam ordine esse debere. Si quidem quod caret ordine, alia insuper ordinata confundit. Maxime uero ordine & continua cura muliebria indigere. Alioquin si mulierū res negligantur, duplo plus, immo & supra duplum detrimenti prouenit ciuitati, quam si uirorū neglectæ res fuerint. Inter hæc ubi mundi antiquitas repetitur: quod dicitur ipsum generationis principium nos inextimabili temporis magnitudine præcessisse, intellige si obseruas Moysen, inextimabili dierū horarumque numero. Conclude librum ea sentētia, ut triplicem impetū, scilicet ad cibum, potum, coitū, ne quando præcipitemur, triplici cohibeamus freno, timore scilicet atque lege, ueritateque ratione, præterea moderato honestorum ludorum à pueritia usu. Quo per honesta solatia reuocemur à turpibus, & ad seria paulatim studia prouocemur.

DIALOGVS SEXTVS DE LEGI- BUS VEL DE LEGVM LATIONE.

POST omnia quæ hactenus diximus, fermè iam magistratus in ciuitate constituendi uidentur. CLIN. Ita certe. ATH. Duæ profecto hæc species in ornatu reipublicæ sunt. Prima magistratuum constitutio: quot esse oporteat: & quo pacto constitui. Altera de legibus magistratui attribuendis, quæ, quot, qualesque sunt singulis accommodæ. Sed parumper antequam magistratus eligamus, commorati: nonnulla ad ipsorum electionem pertinentia declaremus. CLIN. Quæ nam hæc? ATHEN. Audi iam. Nemini dubium est, quin cum magna res legum latio sit, si quis ciuitati per leges bene paratæ non idoneos magistratus constituat, quamuis leges bonæ positæ sint, tamen non modo id nihil proderit risumque mouebit, uerum etiam calamitates maximas ciuitatibus pariet. CLIN. Planè. ATHEN. Hoc itaque considerandum amice, quemadmodum in hac tua ciuitate reipublicaque contingit. Vides enim eos, qui recte magistratus accepturi sint, oportere primo satis ab adolescentia probatos fuisse tam ipsos quam suos, usque ad ipsam electionem. Deinde eos etiam qui suffragia ferunt, legitimis esse moribus educatos: ut facile queant admittendos & repellendos cognoscere, & erga utrosque pro dignitate se gerere. At uero qui nuper conuenerunt, cum nec se inuicem satis cognoscant, neque adhuc eruditi sint, quomodo recte unquam magistratus eligere poterunt? CLIN. Nullo fermè unquam pacto. ATHEN. Sed enim certam excusationem non facile suscipit. Hoc autem & mihi nunc, & tibi faciendum est: postquam & tu ciuitatis Cretensibus instituendæ officium libenti animo suscepisti, ac decimus es in hoc opere, ut ipse dicis, & ego tibi auxilium præsentis confabulatione afferre promisi. Quare sermonem hunc nostrum sine capite & mutilum esse non patiar. Nam si uagaretur, deformis omnibus appareret. CLIN. Optime dixisti hospes. ATHEN. Imò etiam si pro uiribus faciam. CLIN. Faciamus sic prorsus ut dicimus. ATHEN. Faciemus utique si deus uoluerit, sic ut etiam senectam in hac parte superemus. CLIN. At deum uelle, credendum est. ATHEN. Credendum profecto. Quare ipsum sequentes, hoc etiam dicamus. CLIN. Quidnam? ATHEN. Quam audacter simul atque periculose ciuitas hoc nobis tempore constitueretur. CLIN. Quorsum hæc? ATHEN. Quia facile & intrepide rudibus hominibus leges damus, utque ipsas suscipiant, iubemus: cum omnibus fermè ò Clinia etiam non multum sapientibus, perspicuum sit, neminem leges nouas facile suscepturum. Si uero tam diu expectaremus, donec legibus instituti pueri, unaque & diu sub eisdem legibus conuersati suffragia uniuersæ ciuitati ferre possint, atque id pro uiribus recte fieret, certe & tunc & in posterum, procul ab errore sic instructa ciuitas permaneret. CLIN. Sic ratio monet. ATH. Perspiciamus ergo si modum quendam ad hæc commodum ita ferre possemus. Gnosios oportet ò Clinia præ cæteris Cretensibus, non solum quasi